

Öreg ló

Egy kis zúzmara hullott, amíg bent voltam az épületben és vastagabb lett valamivel a köd is. A filmiroda téli bokrai közt pár veréb gubbasztott és az utcán vilamos csikorgott, amikor rám nézett egy ló.

Megálltam.

Öreg volt a ló és rokkant. Gacsos lábai, mint rozszul nőtt fa görbültek a keramitkockákon, szőre borzas, háta sebes, csak a szeme élt és szeme tükrében lágyan úsztak távoli hófelhők.

Megsimogattam a nyakát és a kocsira néztem, melyen öreg bútorok utaztak a filmgyár és a kellékes raktára között. Egy-két rokokó szék, egy „velencei” tükör, egy asztal és egy spinét, amelyben valószínűleg nem volt már szerkezet, s amelynek ládájában zengő hangok helyett talán egerek tanyáztak.

Az öreg ló még mélyebbre eresztette fejét, mintha bólintott volna: bizony, bizony...

A székeken fiatal lányok ültek valamikor, akiknek unokája se fiatal már, az asztalról soha el nem fogyott a bor, a tükörben egy kardalasnő festette magát, amikor még fuvarosok hordták Pestre a parádi vizet és a szűzdohányt, és a spinét muzsikájára csárdást meg mazurkát táncoltak pirossapkás honvédek és sápadt ulánusok... ha nem is egyidőben.

A pirossapkás honvédek és sápadt ulánusok elmúltak azóta. Sírjukat benőtte a feledés dús füve, harcosharagjukat elmállasztotta az idő és emléküket alig őrizi más, mint egy-két hallgató szobor, egy-két szívdobbantó dal és egy-két könyv, melyből az utódok régi nótát és új virtust tanulnak.

Nézzük egymást az öreg lóval.

Nézzük egymást és hallgatunk.

A villamos csikorog, magasan valahol varjak repülnek, autó dudál, a villanydrótok közt különös távoli hangon orgonál a szél.

A székek alatt még egy kardot is felfedezek. Görbe kard. Fekete tokja van és díszes verete.

Színpadi kard – gondolom –, de azért érte nyúlok.

Nehéz. Lehet ez igazi is. Jó fogása van, marokba illő, hát kihúzom. Suhintok vele, aztán hüvelykujjam végighúzom az élén.

Éles!

Éled a kezemben a kard. Régi időket látok, régi készülődéseket, felvillanó elporladt erőket, vért, életet. Komoly kard ez; suhintása előtt csatamén horkant és vagy ott maradt az alkonyatban, hol holó gubbasztott a zászló törött nyelén, vagy hazaviték a torba, hol füstölögtek lobogó gyertyák, nem tudva sohase, hogy életnek vagy enyészetnek lobognak-e?

De azért megpróbáltam a kard acélját. Meghajlítottam, hogy kirúgja magát és akkor megint kételkedni kezdtem.

A kard egy kicsit görbe maradt.

Ma sem tudom., hogy igazi volt e vagy csak színpadi díszlet, mert az öreg kocsis rám szólt.

– Tessék a kardot visszatenni, mert most mi hazamegyünk.

Visszatettem a kardot.

A gyeplő megrántotta az öreg ló száját; a kocsi megrándult, a székek megbillentek és elindultak valahova, ahol a múlt igaz és talmi maradékai közt elmosta már a különbséget a sötétség és az idő.

Néztem utánuk.

Alkonyodott már és akkor úgy éreztem, a spinét sárga csontbillentyűit leüti valaki és a zörgő kocsi mögött régi dal hull a ködös estébe.

Lehetett a tükör vásári cserép, a kocsis vén korhely s a lónak minden őse hajóhúzó gebe, de a dal régi volt, a levegőben maradt, mint a köd, lágyan szállt, mint a pókháló selyme őszi erdők felett –: a dal igazi volt.

(1942)

*

Megjelent az Esti Ujságban, 1942. december 5-én. Tartalmazzák a Tarka rét (1973) és az Útra kelünk (2008) c. kötetek.